

Tarkastusvaliokunnalle

LAUSUNTO

K 15/2022 vp Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2021

Tarkastusvaliokunta on pyytänyt, että yhdistys esittää näkemyksensä yllä mainituista asiakirjoista.

Yhdistys kiinnittää lausunnossaan huomiota seuraaviin seikkoihin.

Henkilöstövoimavaroja hallitaan virastossa edelleen vain pistemäisesti, yksittäisiä kulloinkin akuuteimpia asioita painottamalla, sen sijaan, että henkilöstövoimavarojen koko elinkaarta (henkilöstön ja osaamisen rekrytointi, kehittäminen, sitouttaminen, arviointi ja hyödyntäminen) hallittaisiin pitkäjänteisesti tasapainoisena kokonaisuutena. Tämä jo edellisessä lausunnossamme esille ottamamme seikka ilmenee eri tavoin toistuvasti vuodesta toiseen.

Virastoa on kertomusvuonna johdettu ja viraston henkilöstöhallintaa harjoitettu kovan paineen alla. Moniin asioihin on tartuttu aktiivisesti ja määrätietoisesti. Lausunnossamme keskityimme näiden positiivisten seikkojen sijasta ensisijaisesti niihin seikkoihin, joiden kautta viraston henkilöstöhallinnan jo tällä hetkellä monessa suhteessa hyvää suorituskykyä ja tuloksellisuutta voidaan entisestään parantaa. Kiinnitämme huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

1) Virastossa on kertomusvuonna korostettu tarvetta palauttaa luottamus virastoon ja pyritty kirkastamaan viraston tehtäviä ja toiminta-ajatusta. Samanaikaisesti tämän sinänsä kannatettavan asian kanssa on ollut havaittavissa, että yksilötasoinen osaamisen kehittäminen on merkittävästi vähentynyt. Monimutkaistuvassa toimintaympäristössä paluu perusasioihin ilman toimintatapojen jatkuvaa uudelleen arviointia ja jatkuvaa osaamisen kehittämistä on vaarassa johtaa vanhojen toimintamallien toistamiseen uudessa ympäristössä ja samalla viraston toiminnan vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden heikentymiseen. Pidemmällä tähtäimellä kehittämisen laiminlyöminen myös heikentää henkilöstön motivaatiota, työn merkityksellisyyden kokemusta ja työhyvinvointia. Näitä riskejä ei ole toimintakertomuksessa riittävästi tunnistettu eikä analysoitu. Korostamalla yksinomaan perusasioihin palaamisen tärkeyttä, ilman että kehittämisen agendoja ja tarpeita samanaikaisesti painotetaan ja edistetään, heikennetään myös viraston toiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden kehittämistä.

2) Tarve palata arkeen ja normalisoida toimintaa on sinänsä virastossa tunnistettu oikein, ja yhdistyksemme tukee sitä. Hankalienkaan asioiden käsittelyä yhdessä henkilöstön kanssa ei ole laiminlyöty. Viraston ydintoiminnan tärkeyden korostaminen ja viraston julkikuvan eheyttämisen tärkeys on kuitenkin kertomusvuonna näyttäytynyt pikemminkin yksittäisinä pistemäisinä toimina tai hankkeina kuin suunniteltuna ja ehjänä kokonaisuutena. Toimien toteuttamisessa olisi ollut eduksi suurempi avoimuus, kokonaisvaltaisempi, henkilöstölähtöisempi ote ja selkeämpi jatkuvuus. Tällä tavoin varmistetaan paremmin se, että henkilöstön kokemus työn mielekkyydestä paranee. Tällaisella toiminnalla ylläpidetään myös sisäistä luottamusta viraston ja sen johdon toimintaan ja sitoutetaan henkilöstöä. Edellisiä on luonnollisesti hankaloittanut pandemia-aika etätöineen. Esimerkiksi Teams-tilaisuudet, joissa henkilöstöllä on mahdollista jakaa ajatuksiaan ja tunteuksiaan avoimesti ja tarvittaessa anonymisti ottaa esille heitä askarruttavia asioita, olisivat ehkä madaltaneet arkeen siirtymisen kynnyistä ja edistäneet työilmapiiiriä sekä työhyvinvointia. Tilanne on ollut henkilöstölle poikkeuksellisen kuormittava. Ilman tapahtuneen kehityksen monipuolista, pitkäjänteistä käsittelyä ja loppuunsaattamista riskinä on, että hankaliksi koettuja asioita ei saada ratkaistua, vaan ne nousevat myöhemmin esiin.

3) Yhdistyksemme on v. 2021 aikana tuonut viraston johdolle esiin henkilöstön osallistamiseen virastossa kohdistuneiden käytäntöjen merkittävän heikentämisen viime vuosina, johon kiinnitimme huomiota myös viime vuoden lausunnossamme. Viestimme on ollut se, että muodollisia käytäntöjä on jatkettu, mutta

osallistumismuodoilta on puuttunut niiden tehokkuuden turvaava henkinen ilmapiiri, uskallus ja avoimuus. Yhdistyksemme on tuonut esille tarpeen pohtia uudelleen järjestöjen, henkilöstön ja työnantajan tehtävien ja roolien eroja, niistä seuraavia erilaisia toimintatapoja sekä sitä, miten tilannetta voitaisiin selventää. Olemme nähneet myös riskin siinä, että tässä tilanteessa palataan nopeasti entisiin käytäntöihin, tai vain virtaviivaistetaan niitä.

Valtiontalouden tarkastusviraston virkamiesyhdistyksen hallituksen puolesta

Timo Oksanen, hallituksen pj.

Timo Hallamaa, hallituksen vpj.